Taner Akçam: Hrant Dink ve 1952 Luxemburg (4)

Posted on 03/02/2015

Türkiye'nin tarihi ile yüzleşmesinin giderek ABD'ye benzemeye başladığını iddia ediyorum.

ABD ile kıyaslamama elbette, "çok iyimser olduğum" itirazı yapılabilir. Ama bu itiraz tartışmanın özünü yakalamaktan uzak.

Çünkü ileri sürdüğüm görüşün "iyimser veya karamsar" olmakla alakası yok. Türkiye tıpkı ABD gibi olacak, diye bir iddiam yok.

Türkiye ABD'nin çok kötü bir kopyası olarak da kalabilir. Hep öyle olmuş zaten.

Sorun Türkiye'nin aynı ABD gibi olup olmamasında değil. Türkiye'nin soruna esas olarak, "dış güçlerle" (Diaspora ve Ermenistan) ele alınacak bir mesele olarak değil, Türkiye'nin iç sorunu olarak yaklaşmasıdır.

Bu noktada Etyen Mahçupyan'a yönelik yapılan eleştiriler önem kazanıyor. Hükümet politikalarını desteklediği için Etyen'e yöneltilen eleştirilere söyleyecek özel bir şeyim yok. Hükümete muhalefet eden insanların, o politikaları destekleyen birisine eleştiri yöneltmelerinden daha doğal ne olabilir ki?

Fakat sorun, Ermeni soykırımı meselesine gelince biraz karışıyor. Ben, Ermeni soykırımı ve çözüm yolları konusunda, Etyen'in söylediklerinden çok farklı şeyler söylendiğini henüz duymadım.

Belki yanılıyorum ama Etyen'e veya hükümete itiraz edenlerde, "sizin önerdiğiniz yanlış, doğrusu budur", biçiminde açık bir tavır yok. Daha çok, "öyle diyorsun ama bir de bunu yapıyorsun" gibi, hükümetin iç tutarsızlıklarına dikkat çeken eleştiriler sözkonusu.

"Hrant için saygı dolu açıklama yapıyorsun ama asıl katilleri yakalamıyorsun"; "24 Nisan'da taziye yayınlıyorsun ama Çanakkale kutlamalarını aynı güne alıyorsun"; "Yeni bir dönem çağrısı yapıyorsun ama hâlâ okullarda Ermenilerin ulusal güvenliğe yönelik en büyük tehlike olduklarını okutuyorsun," gibi şeyler söyleniyor.

Siyasette karşı tarafın iç tutarsızlıklarına dikkat çekmek elbette çok önemli ama bunun kötü bir boyutu da var. Sonuçta, karşı tarafın merkezde olduğu bir tartışmanın esiri olursunuz. İsteseniz de istemeseniz de gündemin öteki tarafından belirlenmesine yardımcı olursunuz.

Hükümetin yaptıklarının ne kadar yeterli olup olmaması ile sınırlı bir tartışma bir başka şeyin daha göstergesidir.

Demek ki, esas olarak hükümetin söylediklerinden farklı bir şey söylemiyorsunuz.

Ortadaki tartışmayı şöyle özetleyebilirim: tüm taraflar aslında sorunu Türkiye'nin demokratikleşmesinin bir parçası olarak görüyorlar ve ama hükümetin yaptıklarını yeterli bulmuyor ve iç tutarlılıktan yoksun görüyorlar.

Örneğin Etyen, soykırım konusunun Ermenistan Hükümeti'ni doğrudan ilgilendirmediğini söylüyor! Etyen'e karşı çıkanlar ne düşünüyor? Ermenistan konunun muhatabı mıdır? Etyen, Diasporanın manevi olarak sorunun bir parçası olduğunu kabul etse bile resmî olarak görüşülmesi gereken bir taraf olmadığı kanaatinde; karşı çıkanların kanaati ne? Diaspora konunun resmî tarafı mıdır?

Özetle, Etyen'in veya hükümetin söyledikleri yanlış ise doğru olan nedir? Soykırıma çözüm

konusunda hükümetten farklı hangi önerilere sahibiz?

Bugüne kadar parça bölük dile getirilmiş fikirlere baktığımda gördüğüm odur ki, esasta hükümetin söylediklerinden farklı şeyler henüz açıkça dile getirilmiş değil. Elbette doğru birtakım önerilerde bulunanlar var. Ama bunlar henüz net ve açık bir siyasi seçenek olarak formüle edilmiş değil.

İşte 1952 Luxemburg'un sırrı da burada yatıyor.

Ben Ermeni soykırımına ilişkin Amerikanvari bir çözüm varsa, bir de Almanya tarzı bir çözüm vardır diyorum ve 1952 Luxemburg Antlaşması'nı, örnek olarak alınması gereken alternatif çözüm tarzı olarak öneriyorum.

Hrant ve adalet anlayışlarını burada anlamlandırmak istiyorum. Soykırımın tanınması sadece Türkiye'nin demokratikleşmesinin bir parçası değildir; Diasporayı ve Ermenistan'ı da kapsayan genel adalet arayışının bir parçasıdır.

1952 yılında Almanya, Luxemburg'da İsrail ile bir antlaşma imzaladı; bu antlaşmaya paralel iki ayrı protokol daha yapıldı ve protokoller Yahudi Diasporası ile Almanya arasında imzalandı. Yani iki farklı muhatap vardı: İsrail ve Yahudi Diasporası. Yahudi Diasporasını, 1951'de kurulan ve kısa adı Hak İddia Etme Konferansı (*Claims Conference*) olan bir örgüt temsil etti. Antlaşmanın özü, işlenmiş olan bir suçun Almanya tarafından kabul edilmesi ve bunun için de bir tazminatın ödenmesi idi. Tazminat İsrail'e ve Diasporaya ayrı ayrı ödendi.

Almanya, ilgili boyutları olmasına rağmen, sorunu sadece iç mesele olarak görmedi ve İsrail ve Yahudi Diaspora örgütlerini konunun esas muhatapları olarak kabul etti.

Önerdiğim çok açık: Türkiye, soykırımın çözümü konusunda, Ermenistan'ı ve Diaspora Ermenilerini muhatap almak zorundadır ve almalıdır.

Nasıl ki Kürt meselesi, Alevi meselesi konunun muhatapları ile görüşülerek çözülmeye çalışılıyorsa, Ermeni soykırımı da konunun muhatapları ile görüşülerek çözülebilir. Bu da esas olarak Diaspora ve Ermenistan devletidir. Türkiye Ermenileri bu sürecin en önemli katalizörleridir. Konu elbette Türkiye'nin demokratikleşmesi ile doğrudan ilgilidir. Ama adalet ve demokratikleşme bir ve aynı şey değildir.

İşte Hrant Dink'in ve onun için adalet arayışımızın anlamı buradadır. Hrant meselenin bu iki boyutunu birleştiren semboldür.

Konuyu tartışmaya devam edeceğim!

Kaynak: taraf.com.tr